

ВПЛИВ ІНОЗЕМНОГО КАПІТАЛУ НА БАНКІВСЬКУ СИСТЕМУ УКРАЇНИ В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ

DOI: 10.32620/cher.2019.3.08

Постановка проблеми. Протягом останніх п'яти років відбулося скорочення чисельності неплатоспроможних банківських установ більш ніж в два рази, при цьому відсоток банків з іноземним капіталом у загальній кількості діючих банків збільшився, що може вплинути на стійкість банківської системи і вимагає дослідження позитивного й негативного впливу збільшення присутності іноземних банків на банківську систему України. *Метою статті* є аналіз тенденцій наявності іноземного капіталу в банківській сфері України й визначення його позитивного та негативного впливу на українську банківську систему. *Предмет дослідження* – діяльність іноземних банків в Україні. *Методи, використані в дослідженні:* логічно-змістовний метод, метод порівняння, методи індукції та дідукції тощо. *Гіпотеза дослідження.* Наявність суттєвого впливу іноземного капіталу на банківську систему України. *Виклад основного матеріалу.* Проаналізовано основні тенденції розвитку банків України й місце в рейтингах банків з державною часткою та банків іноземних банківських груп. З'ясовано, що за даними різних рейтингів перші лідируючі п'ять позицій рейтингу займають саме банки іноземних банківських груп, а банки з державною часткою займають переважно середні позиції. Проаналізовано позитивний та негативний вплив присутності іноземних банків на території України на банківську систему України. *Оригінальність та практичне значення дослідження* полягають в визначенні позитивного і негативного впливу банків з іноземним капіталом на банківську систему України. *Висновки дослідження.* Проаналізовано позитивний та негативний вплив присутності банків з іноземним капіталом на банківську систему України, що є підґрунтям подальшого дослідження, в межах якого планується кількісно оцінити силу впливу окремих банків з іноземним капіталом на розвиток банківської системи України, визначити ефективність залучення іноземного банківського капіталу в Україну, сформувати механізм допуску банків з іноземним капіталом на вітчизняний ринок банківських послуг.

Ключові слова:

банківська система України, вплив, глобалізація, євроінтеграція, іноземний капітал, рейтинг.

FOREIGN CAPITAL INFLUENCE ON UKRAINE BANKING SYSTEM IN GLOBALIZATION

Formulation of the problem. In the last five years the number of insolvent banking institutions was reduced, however, the percentage of banks with foreign capital in the total number of banks was increased, which may affect the banking system stability and require a research of the positive and negative effects of foreign banks on Ukraine banking system. *The aim of the research* is analyzing trends of the foreign capital

¹ **Татар Марина Сергіївна**, канд. екон. наук, доцент кафедри «Фінанси», Національний аерокосмічний університет ім. М.С. Жуковського «Харківський авіаційний інститут», м. Харків, Україна.

Tatar Maryna, Ph.D. in Economics, Associate professor of the Finance Department, National Aerospace University «Kharkiv Aviation Institute», Kharkiv, Ukraine.

ORCID ID: 0000-0002-1111-7103

e-mail: marina.sergeevna.tatar@gmail.com

² **Нужнова Юлія Анатоліївна**, канд. наук держ. упр., доцент кафедри «Фінанси», Національний аерокосмічний університет ім. М.С. Жуковського «Харківський авіаційний інститут», м. Харків, Україна.

Nuzhnova Yulia, Ph.D. in Public Administration, Associate Professor of the Finance Department, National Aerospace University «Kharkiv Aviation Institute», Kharkiv, Ukraine.

ORCID ID: 0000-0003-2939-6435

e-mail: nughnoww@rambler.ru

³ **Рябус Катерина Миколаївна**, магістрант спеціальності «Фінанси, банківська справа та страхування», Національний аерокосмічний університет ім. М. С. Жуковського «Харківський авіаційний інститут», м. Харків, Україна.

Riabus Kateryna, Master's degree of Finance, Banking and Insurance Specialty of the National Aerospace University «Kharkiv Aviation Institute», Kharkiv, Ukraine.

ORCID ID: 0000-0002-7670-953X

e-mail: ryabus.katerina@gmail.com

presence in Ukraine banking sector and determination its positive and negative impact on Ukraine banking system. *The subject of the research* is the activity of foreign banks in Ukraine. *The methods of the research:* logical and meaningful method, method of comparison, methods of induction and deduction, etc. *The hypothesis of the research.* Existence of significant influence of foreign capital on Ukraine banking system. *The statement of basic materials.* The main tendencies of development of Ukrainian banks and place in ratings of state-owned banks and banks of foreign banking groups are analyzed. It has been found that according to different ratings, banks of foreign banking groups occupy the first leading five positions in the rating, while banks with state-owned shares occupy mostly middle positions. The positive and negative influence of the presence of foreign banks in the territory of Ukraine on the banking system of Ukraine is analyzed. *The originality and practical significance of the research* is determination the positive and negative impact of foreign capital banks on Ukraine banking system. *Conclusions and perspectives of further research.* Positive and negative influence of presence of foreign capital banks on the Ukraine banking system is analyzed, which is the basis for further research, in which it is planned to quantify the power of influence of individual banks with foreign capital on Ukraine banking system development, to determine the effectiveness of attracting foreign banking capital in Ukraine, to form a mechanism for admission of banks with foreign capital to the domestic banking services market.

Key words:

Ukraine banking system, impact, globalization, eurointegration, foreign capital, rating.

ВЛИЯНИЕ ИНОСТРАННОГО КАПИТАЛА НА БАНКОВСКУЮ СИСТЕМУ УКРАИНЫ В УСЛОВИЯХ ГЛОБАЛИЗАЦИИ

Постановка проблемы. В течение последних пяти лет произошло сокращение численности неплатежеспособных банковских учреждений более чем в два раза, при этом процент банков с иностранным капиталом в общем количестве действующих банков увеличился, что может повлиять на устойчивость банковской системы и требует исследования положительного и отрицательного влияния увеличения присутствия иностранных банков на банковскую систему Украины. *Целью статьи* является анализ тенденций наличия иностранного капитала в банковской сфере Украины и определение его положительного и отрицательного влияния на украинскую банковскую систему. *Предмет исследования* – деятельность иностранных банков в Украине. *Методы, используемые в исследовании:* логически-содержательный метод, метод сравнения, методы индукции и дидукции и т.д. *Гипотеза исследования.* Наличие существенного влияния иностранного капитала на банковскую систему Украины. *Изложение основного материала.* Проанализированы основные тенденции развития банков Украины и место в рейтингах банков с государственной долей и банков иностранных банковских групп. Установлено, что по данным различных рейтингов первые лидирующие пять позиций рейтинга занимают именно банки иностранных банковских групп, а банки с государственной долей занимают преимущественно средние позиции. Проанализировано позитивное и негативное влияние присутствия иностранных банков на территории Украины на банковскую систему Украины. *Оригинальность и практическое значение исследования* заключаются в определении положительного и отрицательного влияния банков с иностранным капиталом на банковскую систему Украины. *Выводы исследования.* Проанализировано позитивное и негативное влияние присутствия банков с иностранным капиталом на банковскую систему Украины, что является основой дальнейшего исследования, в рамках которого планируется количественно оценить силу влияния отдельных банков с иностранным капиталом на развитие банковской системы Украины, определить эффективность привлечения иностранного банковского капитала в Украину, сформировать механизм допуска банков с иностранным капиталом на украинский рынок банковских услуг.

Ключевые слова:

банковская система Украины, влияние, глобализация, евроинтеграция, иностранный капитал, рейтинг.

Постановка проблеми. Банківська глобалізація, яка представляє собою процес розширення сфери діяльності великих банків за межі національних кордонів, супроводжується створенням мережі зарубіжних філій, з одного боку, і зростанням числа іноземних банків – з іншого. Внаслідок інтернаціоналі-

зації фінансових ринків, банківські установи стикаються із змінами кон’юнктури ринків не тільки національних, але і світових, що ще більше ускладнює управління ними. Ефективність залучення іноземного банківського капіталу в Україну залежить від правильного і ефективного механізму допуску банків з

іноземним капіталом на вітчизняний ринок банківських послуг, що підтверджує актуальність дослідження позитивного і негативного впливу іноземного капіталу на банківську систему України та формування дієвого механізму.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблема виникнення, діяльності банків з іноземним капіталом та іноземних банків й їх вплив на банківську систему України займалися багато вчених, серед яких Геєць В., Дзюблюк О., Диба М., Забчук Г., Івасів І., Кулиняк І., Лапко О., Миненко Л., Савлук М., Чуб О., Шаповалов А. тощо. Проте в сучасних умовах на фоні активних євроінтеграційних та глобалізаційних процесів спостерігається інтеграція іноземного капіталу фінансових установ до банківської системи України, внаслідок чого з'являються нові фактори, що обумовлюють такий рух капіталу, а, отже, виникає необхідність співставлення переваг й недоліків входження іноземного капіталу у банківський сектор України для забезпечення того, щоб вкладені іноземні інвестиції відповідали інтересам розвитку національної фінансової системи й приводили до розширення ресурсної бази національного банківського сектору.

Метою статті є аналіз тенденцій наявності іноземного капіталу в банківській сфері України й визначення його позитивного та негативного впливу на українську банківську систему.

Виклад основного матеріалу дослідження. В Україні глобалізація та євроінте-

граційні процеси стали однією з причин входження іноземних банків на український фінансовий ринок.

Способами проникнення іноземного капіталу в банківську систему є:

- створення банку з нуля, коли виникає нова юридична особа, та поглинання існуючого банку;
- зміна вітчизняних власників іноземними без збільшення кількості банків у системі.

У банківській термінології існують поняття «іноземний банк» та «банк з іноземним капіталом».

Згідно зі ст. 2 Закону України «Про банки і банківську діяльність» банк з іноземним капіталом – банк, у якому частка капіталу, що належить хоча б одному іноземному інвестору, становить не менше 10 відсотків [1]. Поряд з поняттям банк з іноземним капіталом виділяють поняття «іноземний банк», головними ознаками іноземного банку є розташування центру прийняття стратегічних рішень за кордоном і контроль іноземних власників [2].

В Україні немає суттєвих законодавчих бар'єрів входження іноземного капіталу в національну банківську сферу. Закон України «Про банки і банківську діяльність» [1] значно розширює можливості проникнення філій іноземних банків. Аналіз динаміки частки іноземного капіталу в банківській системі України представлено у табл. 1.

Т а б л и ц я 1

Динаміка частки іноземного капіталу в банківській системі України

Показник	Значення за роками				
	2014	2015	2016	2017	2018
Кількість діючих банків	162	119	96	82	77
з них: з іноземним капіталом	51	41	38	38	37
у т.ч. зі 100% іноземним капіталом	19	18	17	18	23

Джерело: розроблено авторами на підставі [2]

Дані табл. 1 демонструють тенденцію до зниження загальної кількості банків в Україні у 2018 р. порівняно з 2014 р. Станом на 2014 р. в Україні було зареєстровано 162 банки, з яких 51 з іноземним капіталом, у 2018 р. залишилося 77 банків, з яких 37 з іноземним капіталом.

Основними причинами скорочення кількості банків упродовж останніх років було прагнення державної влади ліквідувати неплатоспроможні банки, які характеризувалися погіршенням якості кредитних портфелів, скороченням власного капіталу та збитковістю діяльності.

Рейтинг життєздатності тих банків, що залишилися діяти в Україні, проведений Mind, показав, що у рейтингу життєздатності українських банків перше місце у 2018 р. посідає Райффайзен Банк Аваль з рейтингом «4,5 зірки» (табл. 2).

Рейтинг «4 зірки» отримали 10 банків, з них дев'ять іноземних та один державний, а саме французькі «Креді Агріколь» та Укр-

Сиббанк, нідерландський ІНГ Банк Україна, американський Сітібанк, польські Кредобанк та Ідея Банк, німецький ПроКредит Банк, італійський «Правекс», угорський ОТП та державний ПриватБанк.

Найнижчу оцінку «низький рівень життєздатності» отримали українські Мегабанк, «Кредит Дніпро» та російський Промінвестбанк.

Т а б л и ц я 2

Рейтинг українських банків за результатами 2018 р., проведений Mind

Банк	Рейтинг	Чисті активи, млн.грн.	Миттєва ліквідність, %	Проблемні кредити, %
Райффайзен Банк Аваль	4.5	79147,5	19,7	9,7
Креді Агріколь Банк	4.0	32790,3	12,9	9,8
УКРСИББАНК	4.0	52681,3	16,7	13
ІНГ Банк Україна	4.0	10950,5	4,4	10,9
Сітібанк	4.0	24638,9	12,5	0,3
Приватбанк	4.0	282037,4	11,5	83,4
ОТП Банк	4.0	32862,2	14,2	27,3
ПроКредит Банк	4.0	20996,7	5,3	3,7
Кредобанк	4.0	16793	9,6	9,9
Ідея Банк	4.0	4204,7	7,3	28,4
Правекс Банк	4.0	4500,6	42,4	10,5
А-Банк	3.5	4988	8,1	21,7
ПУМБ	3.5	49917,2	7,9	28,7
Укргазбанк	3.5	82363,8	7,3	17
Ощадбанк	3.0	218248,6	7,8	67,3
Альфа-Банк	3.0	60200,2	5,6	19,4
Укрсоцбанк	3.0	16105	12,3	90
УкрЕксІмБанк	3.0	161731,6	4,7	59,3
Сбербанк	3.0	30614,6	9,8	80,3
Універсал Банк	3.0	8379,5	8	37,3
ТасКомБанк	3.0	17722,6	9	12,6
Індустріалбанк	3.0	5053,1	13,8	20,1
Банк Восток	3.0	9398,1	17,5	3,8
Міжнародний Інвестиційний Банк (МІБ)	3.0	9360,8	4,8	37,8
МТБ Банк	2.5	5000,2	11,6	15
Банк Південний	2.5	24937,8	10,7	10,4
Банк Інвестицій та Заощаджень	2.5	4205,4	10,2	26,1
Мегабанк	2.0	9860,3	10,6	15,3
Банк Кредит Дніпро	2.0	10052,4	3,3	66,5
Промінвестбанк	2.0	13807,8	8,4	85,1

Джерело: розроблено авторами на підставі [3]

Результати рейтингу Міністерства фінансів України (табл. 3), який представляє собою щоквартальну оцінку діяльності банків на підставі інформації з офіційних і відкритих джерел, до якого увійшли банки з портфелями роздрібних депозитів від 1 млрд гривень, наведено у табл. Фінустанови отримують

бал від 1 до 5 залежно від показників, що характеризують їх стійкість до стресів і лояльність вкладників: враховується якість активів, ліквідність, можливість зовнішньої підтримки, приріст вкладів, платіжна репутація тощо.

Т а б л и ц я 3

Рейтинг стійкості банків за підсумками 4 квартала 2018, проведений Міністерством фінансів України

№	Банк	Загальний рейтинг	Стресо-стійкість	Лояльність вкладників	Оцінка аналітиків	Місце в ренкінгу по депозитах фізосіб
1	Райффайзен Банк Аваль	4.58	4,7	4,3	4,78	5
2	Укрсиббанк	4.49	4,5	4,3	4,78	8
3	ОТП Банк	4.15	4,1	4	4,44	9
4	Креді Агріколь Банк	4.06	4,2	3,5	4,78	12
5	Прокредит Банк	4.03	3,9	4	4,33	15
6	Кредобанк	3.85	3,8	3,7	4,33	13
7	Укргазбанк	3.83	3,1	4,3	4,56	6
8	Укрексімбанк	3.69	3	4,4	3,89	4
9	ПУМБ	3.67	3,1	4,5	3,56	7
10	Ощадбанк	3.65	2,8	4,2	4,67	2
11	Правекс Банк	3.60	3,1	4	4,11	28
12	Приватбанк	3.59	3,2	3,4	4,78	1
13	Альфа-Банк	3.53	2,4	4,5	4,44	3
14	Таскомбанк	3.44	2,4	4,7	3,44	11
15	Ідея Банк	3.27	3,2	3,5	3,11	23
16	Південний	3.11	2,9	3,6	2,67	10
17	Мегабанк	3.10	2,6	3,8	3	18
18	Укрсоцбанк	3.08	3	2,6	4	31
19	Універсал Банк	3.05	1,9	4,5	3,11	16
20	Восток Банк	3.02	3	3,2	2,67	22
21	Індустріалбанк	2.84	2,7	3	2,89	26
22	Сбербанк	2.80	3,1	3	1,78	14
23	А-Банк	2.78	2,4	3,5	2,33	20
24	МТБ Банк	2.73	2,4	3,2	2,67	24
25	Міжнародний Інвестиційний Банк	2.68	2,1	3,5	2,56	21
26	Львів	2.67	1,7	3,9	2,78	30
27	Кредит Дніпро Банк	2.61	2	3,4	2,67	17
28	Банк інвестицій та заощаджень	2.58	2,4	3	2,33	25
29	Глобус	2.57	2,3	2,5	3,33	29
30	Промінвестбанк	2.53	3,1	2,3	1,56	19
31	Форвард Банк	2.46	1,9	2,9	3	27

Джерело: розроблено авторами на підставі [4]

НБУ здійснив наступний розподіл усіх банків на групи:

– банки з державною часткою – банки, в яких держава прямо чи опосередковано володіє часткою понад 75% статутного капіталу банку;

– банки іноземних банківських груп – банки, контрольні пакети акцій яких належать іноземним банкам або іноземним фінансово-банківським групам;

– банки з приватним капіталом – банки, в яких серед кінцевих власників істотної участі є один чи кілька приватних інвесторів, що прямо та/або опосередковано володіють не менше ніж 50% статутного капіталу банку [2].

Відповідно до зазначеного розподілу у 2019 р. до групи банків з державною часткою увійшло 5 банків, до групи банків іноземних банківських груп – 21 банк (табл. 4), до групи банків з приватним капіталом – 51 банк.

Т а б л и ц я 4

Розподіл банків на групи на 2019 р.

№	Назва банку
1	Банки з державною часткою
2	АТ "Укрексімбанк"
3	АТ "ОЩАДБАНК"
4	АТ КБ "ПРИВАТБАНК"
5	АБ "УКРГАЗБАНК"
6	ПАТ "РОЗРАХУНКОВИЙ ЦЕНТР"
7	Усього по групі банків з державною часткою (5 банків)
8	Банки іноземних банківських груп
9	ПАТ "Промінвестбанк"
10	АТ "УКРСОЦБАНК"
11	АТ "Райффайзен Банк Аваль"
12	ПАТ "КРЕДОБАНК"
13	АТ "БТА Банк"
14	АТ "УКРСИББАНК"
15	АТ "Ідея Банк"
16	АТ "ПРАВЕКС БАНК"
17	ПАТ "КРЕДІ АГРІКОЛЬ БАНК"
18	АТ "ПРЕУС БАНК МКБ"
19	АТ "АЛЬФА-БАНК"
20	АТ "ІНГ Банк Україна"
21	АТ "ОТП БАНК"
22	АТ "СІПІБАНК"
23	АТ "ПРОКРЕДИТ БАНК"
24	АТ "СБЕРБАНК"
25	АТ "БАНК ФОРВАРД"
26	АТ "КРЕДИТ ЄВРОПА БАНК"
27	АТ "КРЕДИТВЕСТ БАНК"
28	АТ "Дойче Банк ДБУ"
29	АТ "СЕБ КОРПОРАТИВНИЙ БАНК"
30	Усього по групі банків іноземних банківських груп (21 банк)

Джерело: розроблено авторами на підставі [2]

Таким чином, за даними обох рейтингів перші лідируючі п'ять позицій рейтингу займають саме банки іноземних банківських груп. Банки з державною часткою займають переважно середні позиції за даними обох рей-

тингів, зокрема, за рейтингом Міністерства фінансів України, АБ "УКРГАЗБАНК" займає 7 місце, АТ "Укрексімбанк" – 8, АТ "ОЩАДБАНК" – 10, АТ КБ "ПРИВАТБАНК" – 12.

Детальний розподіл сукупних зобов'язань та капіталу банків за вказаними

групами, згідно з класифікацією НБУ, приведено в табл. 5.

Таблиця 5

Розподіл зобов'язань та капіталу за групами банків згідно класифікації НБУ

Групи банків	Одиниця виміру	Зобов'язання		Капітал	
		01.01.2017	01.01.2018	01.01.2017	01.01.2018
Банки з державною часткою	млн. грн	606354	656369	38061	77483
	% до система	54,18%	55,97%	30,77%	47,36%
Банки іноземних банківських груп	млн. грн	369107	357109	63296	58530
	% до система	32,98%	30,45%	51,17%	35,78%
Банки з приватним капіталом	млн. грн	143703	159283	22330	27584
	% до система	30,06%	30,06%	15,07%	15,07%
Банківська система України	млн. грн	1119164	1172761	123687	163597

Джерело: розроблено авторами на підставі [2]

За підсумками 2017 р. чисті активи банківської системи України збільшились. Їх обсяг станом на 01.01.2018 р. склав 1,336 млрд. грн проти 1,256 млрд. грн, тобто збільшився на 6,4% порівняно з попереднім роком. Ключовими чинниками коливання обсягу активів банківської системи в досліджуваному

періоді були динаміка курсу національної валюти, нарощення вкладень в ОВДП, збільшення обсягу кредитного портфелю банків, а також виведення частини комерційних банків з ринку.

Основні показники банківського сектору України у 2014-2018 рр. наведено у табл. 6.

Таблиця 6

Основні показники банківського сектору України у 2014-2018 рр.

Показник	Значення за роками				
	2014	2015	2016	2017	2018
Балансові показники, млрд грн					
Загальні активи	1477	1571	1737	1840	1911
у т.ч. в іноземній валюті	667	800	788	755	779
Чисті активи	1290	1254	1256	1334	1360
у т.ч. в іноземній валюті	565	582	519	507	495
Валові кредити суб'єктам господарювання	820	831	847	864	919
у т.ч. в іноземній валюті	400	492	437	423	460
Чисті кредити суб'єктам господарювання	710	614	477	451	472
Валові кредити фізичним особам	208	176	157	171	197
у т.ч. в іноземній валюті	101	97	83	68	61
Чисті кредити фізичним особам	144	96	76	92	114
Кошти суб'єктів господарювання	283	349	413	427	430
у т.ч. в іноземній валюті	114	141	177	163	150
Кошти фізичних осіб	403	402	437	478	508
у т.ч. в іноземній валюті	214	215	239	244	241
Фінансові результати, млрд грн					
Чисті процентні доходи	52,2	39,1	44,2	53,0	73,0
Чисті комісійні доходи	23,1	22,6	24,2	27,5	37,8
Відрахування в резерви	84,4	114,5	198,3	49,2	23,8
Чистий прибуток (збиток)	-33,1	-66,6	-159,4	-26,5	22,3

Джерело: розроблено авторами на підставі [5]

За підсумком 2017 р. доходи банків України, у порівнянні з результатом минулого року, зменшилися на 6,53% і становили 178,23 млрд. грн. Водночас, скоротилися витрати на 42,1% – до 202,59 млрд. грн. Фінансовий результат діяльності БСУ за підсумком 2017 року був негативним та становив - 24,36 млрд. грн (-159,39 млрд. грн за підсумком 2016 р.). Збільшення доходів протягом 2017 р. пов'язане в першу чергу зі зменшенням відрахувань в резерви, обсяг яких скоротився на 149,6 млрд. грн., та станом на 01.01.2018 р. відповідав 48,7 млрд. грн, а також зростанням чистого процентного й чистого комісійного доходу.

Серед найбільш прибуткових за підсумком 2017 р. були банки з іноземним капіталом Райффайзен Банк Аваль, Укрсиббанк та Креді Агріколь Банк. На топ-3

найбільш прибуткових банків за підсумком 2017 року припадало 44,2% загального обсягу прибутку, отриманого банківською системою.

У 2018 р. банківська система України вийшла на рівень прибутковості порівняно з чотирма попередніми роками. Загалом кошти суб'єктів господарювання в іноземній валюті у 2016-2018 рр. зменшувалися, а фізичних осіб, навпаки, збільшувалися. При цьому у 2018 р. найпомітніше зросла частка чистих активів банків іноземних груп, а саме на 0,9 в.п. до 30,9%.

Відсоток банків з іноземним капіталом та банків зі 100% іноземним капіталом у загальній кількості діючих банків наведено на рис. 1.

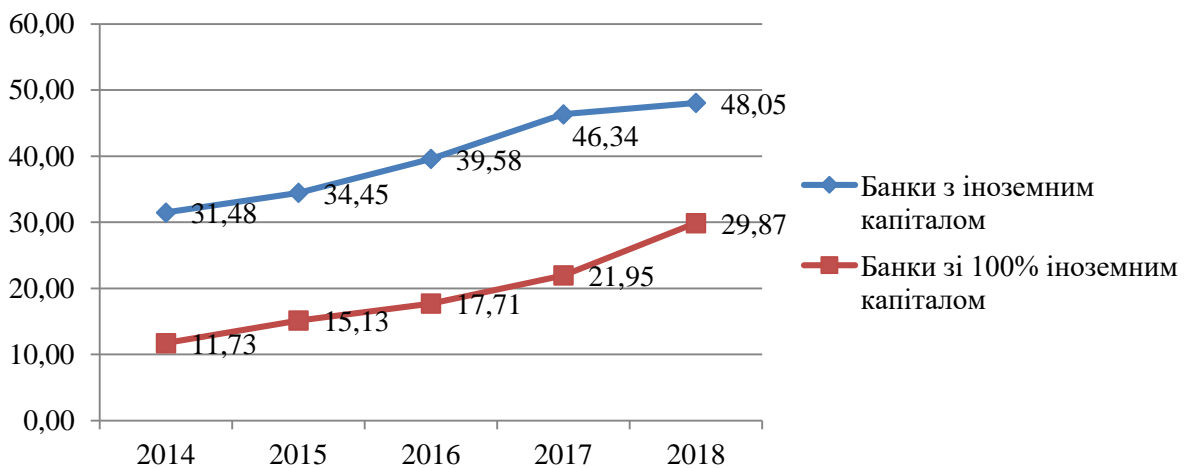

Рис. 1. Відсоток банків з іноземним капіталом та банків зі 100% іноземним капіталом у загальній кількості діючих банків
Джерело: побудовано авторами на підставі [2]

Незважаючи на те, що кількість банків з іноземним капіталом у 2018 р. стала менше порівняно з 2014 р. на 14 банків (з 51 до 37 банків), відсоток банків з іноземним капіталом у загальній кількості діючих банків, які взагалі мають банківську ліцензію, збільшився на 16,57% (з 31,48% до 48,05%).

Кількість банків зі 100% іноземним капіталом збільшилася у 2018 р. порівняно з 2014 р. як в абсолютному, так і у відносному вираженні. Основними причинами скорочення загальної кількості банків є загальний несприятливий інвестиційний клімат в Україні, спричинений нестабільною політико-економічною ситуацією та воєнні дії на Сході України упродовж аналізованих 2014-2018 рр.

З метою обґрунтування механізму притоку іноземного капіталу в банківську систему України доцільно виокремити як переваги, так і недоліки цього процесу (табл. 7).

Висновки та перспективи подальших досліджень. Таким чином, позитивний вплив іноземного капіталу на банківську систему України проявляється через залучення додаткових іноземних інвестицій в економіку України; купівлю проблемних вітчизняних банків, що покращує загальний стан банківської системи; підвищення рівня конкуренції на ринку банківських послуг; пришвидшення інтеграції України у світове господарство, зокрема у фінансові системи найбільш розвинутих країн світу.

**Позитивний та негативний вплив присутності іноземних банків
на території України на банківську систему України**

Позитивний вплив	Негативний вплив
Прискорене впровадження передових методів банківської діяльності	Диференціація у наданні кредитів відповідно до зміни економічної ситуації в державі
Зростання обсягу кредитних ресурсів та посилення стабільності їх джерел	Ініціація банкрутства місцевих банків, які неспроможні конкурувати з іноземними банками
Впровадження комплексного підходу обслуговування різних клієнтів, який існує у розвинутих країнах світу	Проведення банками спекулятивної діяльності, за відсутності надання якісних банківських послуг
Здешевлення банківських послуг	Проблеми банківського нагляду за іноземними банками
Запровадження фінансових механізмів оздоровлення, реорганізації та реструктуризації банків, підтримка проблемних вітчизняних банків під час кризи шляхом поглинання і рекапіталізації	Іноземні банки можуть стати провідниками криз з країн походження
Впровадження принципів банківського нагляду і регулювання (Базель II)	Відтік національних банківських ресурсів за кордон
Ведення ефективного фінансового моніторингу банків	Обмеження доступу національних позичальників до внутрішніх заощаджень
Зменшення залежності банківської системи від внутрішніх політичних та економічних ризиків	Прихід іноземних банків, які мають низький міжнародний рейтинг
Зниження ймовірності виникнення криз внаслідок географічної диверсифікації та належності до економічно розвинутих країн	Іноземні банки можуть протягом значно тривалішого часу концентрувати на своїх балансах значні обсяги проблемної заборгованості та створювати фінансові піраміди
Посилення стабільності джерел надходження капіталу	Відмова в кредитуванні малорентабельних підприємств, а також невеликих і нових підприємств
Зростання обсягів прямих іноземних інвестицій у реальний сектор економіки	Відмова в кредитуванні підприємств, які є конкурентами для країн походження або акціонерів
Полегшення доступу до різних видів валют	Збільшення валютного ризику внаслідок кредитування в іноземній валюті
Впровадження нових банківських технологій та інноваційного програмного забезпечення, ноу-хау, сучасних систем ризик-менеджменту	Проблема адаптації продуктів і технологій до нового ринку й сумісності іноземних технологій з уже існуючими
Загострення конкуренції у банківській системі, що спричиняє пошук нових, більш ефективних, шляхів виживання на ринку і, як наслідок, підвищення ефективності банківської системи	Погіршення фінансового стану або банкрутство вітчизняних банків внаслідок наявності більш конкурентоспроможних іноземних банків
Розвиток корпоративного управління	Ризик посилення суперечностей між транснаціональними та національними інтересами
Упровадження високих міжнародних стандартів аудиту, бухгалтерського обліку, звітності та внутрішнього нагляду	Окремі іноземні банки можуть надавати переваги задоволенню економічних інтересів країн походження капіталу
Збільшення прозорості банків та зростання ринкової дисципліни	Проблеми, пов'язані з асиметрією потужності регуляторів різних країн
Розвиток фінансових ринків та інфраструктури, стимуляція розвитку систем банківського нагляду в контексті останніх світових тенденцій	Наявність систем регулювання, які неадекватно відображають потреби національної економіки
Розвиток національних систем гарантування вкладів	Відплив депозитів у країни з більш надійними системами гарантування вкладів

Джерело: розроблено авторами на підставі [7, 8, 9]

Основними негативними наслідками є надмірна конкуренція, яку створюють іноземні банки вітчизняним, що не дає змоги останнім втримувати свої позиції на ринку банківських послуг; прихід іноземного власника досить часто кардинально змінює підхід до ведення банківського бізнесу у придбаному банку; складність контролю та моніторингу угод злиття та поглинання банків за участю іноземних учасників; встановлення контролю за банківською системою України з боку іноземних власників вітчизняних банків.

Подальші дослідження будуть спрямовані на кількісне визначення сили впливу окремих банків з іноземним капіталом на розвиток банківської системи України, визначення ефективності залучення іноземного банківського капіталу в Україну, формування механізму допуску банків з іноземним капіталом на вітчизняний ринок банківських послуг.

Література

1. Закон України «Про банки і банківську діяльність» [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2121-14>
2. Офіційний веб-сайт Національного банку України [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <https://bank.gov.ua>
3. Офіційний веб-сайт Mind [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <https://mind.ua/publications/20194442-rejting-ukrayinskih-bankiv-2019>
4. Офіційний веб-сайт Міністерства фінансів України [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <https://minfin.com.ua>
5. Офіційний веб-сайт Державної служби статистики України [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://ukrstat.gov.ua>.
6. Офіційний веб-сайт Незалежної асоціації банків України [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <https://nabu.ua/ua/rejting-bankiv-yak-zminivsyu-bankivskiy.html>
7. Кулиняк І. Банки з іноземним капіталом: рейтингування та роль у забезпеченні ста-

Стаття надійшла до редакції : 11.08.2019 р.

лого розвитку фінансового сектору України / І. Кулиняк // Вісник АПСВТ. – 2018. – №3. – С. 36-50.

8. Лапко О. О. Іноземні банки на ринку банківських послуг України та проблеми їх державного регулювання / О. О. Лапко, А. М. Демченко // Бізнес Інформ. – 2016. – № 12. – С. 200-205.

9. Миненко Л. М. Діяльність іноземних банківських груп в Україні: ключові тенденції та ризику / Л. М. Миненко // Науковий вісник Ужгородського національного університету. – Випуск 13. – 2017. – С. 26-30.

References

1. Law of Ukraine “About Banks and Banking”. Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2121-14>
2. Official Website of the National Bank of Ukraine. Retrieved from: <https://bank.gov.ua>
3. Mind Official Website. Retrieved from: <https://mind.ua/publications/20194442-rating-ukrayinskih-bankiv-2019>
4. Official web-site of Ministry of Finance of Ukraine. Retrieved from: <https://minfin.com.ua>
5. Official web-site of State Statistics Service of Ukraine. Retrieved from: <http://ukrstat.gov.ua>.
6. Official Website of Independent Association of Ukraine Banks. Retrieved from: <https://nabu.ua/en/rejting-bankiv-yak-zminivsyu-bankivskiy.html>
7. Kulinyak, I. (2018) Banks with foreign capital: rating and role in ensuring sustainable development of Ukraine financial sector. Bulletin of ATSVT, 3, 36-50.
8. Lapko, O. & Demchenko, A. (2016) Foreign banks in the market of banking services of Ukraine and problems of their state regulation. Business Inform, 12, 200-205.
9. Minenko, L. (2017) Activity of foreign banking groups in Ukraine: key trends and risks. Scientific Bulletin of Uzhgorod National University, 13, 26-30.

Стаття прийнята до друку: 27.09.2019 р.

Бібліографічний опис для цитування :

Татар М. С. Вплив іноземного капіталу на банківську систему України в умовах глобалізації / М. С. Татар, Ю. А. Нужнова, К. М. Рябус // Часопис економічних реформ. – 2019. – № 3 (35). – С. 66–75.

